

Յարգեցէք, սիրեցէք և պաշտպա-
նեցէք նաեւ ձեր բոլոր զօրութեամբն
և կարողութեամբ այս Ազատիչ, Ա-
հափառ կայսրը, որուն վճիռները նոր
գար մը կը բանան ձեր առջեւը, զոր
կրնաք իրաւամբ ձեր բարօրութեան
և փառաց դար կոչել:

Այսուհետեւ ձեր որդւոց կրթու-
թիւնը ձեռքերնիդ է: Այն եռանդը
զոր ցուցուցիք և ՚ի գործ դրիք դրս-
ւոցներ հաստատելու համար՝ նոյն իսկ
ձեր գերութեան շղթաները թօթա-
փած առաջին օրերուն մէջ, նոյն ե-
ռանդը՝ կրսեմ, բաւական ցոյց մ'էր,
որ աւելի եւս պիտի բորբոքէր զայն ՚ի
նոյն նպատակ հիմա՝ որ բոլորովին ա-
զատութիւննիդ ստացաք: Այլ եւս
անխրաւ տուրքեր չպիտի ծանրաբեռ-
նէ օտարականը ձեր քրտանց պտղոց
վրայ. պիտի մշակէք կրկնապատիկ յա-
րատելութեամբ Պուլղար երկիրը՝ որ
լին է անհուն գանձիւք:

Չեր մասնաւոր իրողութեանց հա-
մար այլ ոչ եւս պիտի ներկայանաք այն
գատաւորաց առջեւ՝ որք միակերպ և
յառաջսգոյն իսկ կը դատաւարութիւն
դձեղ. ձեր ազգակիցները դատերնիդ
պիտի տեսնան: Ա՛ւ՜ աճառականութիւն
նիդ երթալով պիտի մեծնայ, որովհե-
տեւ չպիտի գան այլ եւս (Յոյները մե-
նալաճառ ընելու, ինչպէս որ կրնէին
Ֆինէրի ճիղուիթութեան պաշտպա-
նութեամբն և միջամիտութեամբ: Այ-
սպահովութիւն և հովանաւորութիւն
պիտի գտնաք ձեր շահուցը համար,
վասն զի ասկէ վերջը ձեր կրօնական
գլխաւորաց նոր դիրքը հզօր ազդեցու-
թիւն մի պիտի բանեցնէ այս մասիս
մէջ:

Արդ՝ հիմա, Պուլղար եղբայրներ,
փրկութիւն և արիւթթիւն: Ա՛տէք
վստահութեամբ կենդանի ժողովրդոց
գասուն մէջ: Ա՛խրքերնիդ, բազուկ

նիդ, դաշտերնիդ, վերջապէս ձեր ա-
մենայն ինչ գործունէութեան նոր ե-
ռանդ մի զգենուն: Հնէ ուրեմն ու-
րախութեամբ Պուլղարի լեզուն ար-
գաւանդ մարգերուն և կանաչագեղ
խիտ անտառաց մէջ: Տիրէ առա-
տութիւնը ձեր մէջը, որ դուստր է
մշտատեւ աշխատութեան, ժուժկա-
լութեան և ապահովութեան, որով և
ձեր կնիկներն ալ պարծին իրենց բեղ-
մաւորութեան վրայ, առանց սովէ
վախնալու իրենց սիրոյ պտղոց համար:
Չեր գործունէութիւնը, պայծառու-
թիւնն և երջանկութիւնը նկատէ գոհ
աչօք Վրիսաոս Տէրն մեր, որուն ա-
նուամբը միայն յաղթեցիք և որ յաղ-
թեց ձեզի հետ միատեղ:

Ե Ր Կ Ո Ւ Ի Ի Օ Մ Ք

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՊԱՇՏՕՆԵՒԹ ՈՒՂԱՌԱԾ

(Շարունակութիւն, տես թիւ 10.)

Այնպէս զբաւեռնէն անվայել գո-
վեստներ շուրջել մասնաւոր անձանց,
որք իրօք արժանաւորութիւն չունին,
և այս կերպիւ կողմ որսալ որ իւր վը-
կայականին ստորագրութիւն դնեն.
վկայականն առնուլ և աստ և անդ
շրջիլ, մարդիկներ հրաւիրել, իւր ան-
ձին ջատագով կանգնիլ, չի գործած
գործքերը թուել և մեծցնել, որպէս
զի յօժարին ստորագրել. այսպիսի ան-
սիրտ, անհոգի և անգործ պաշտօնեայ
մը ի՞նչ պիտի յուսայ կ'ըսեմ իւր ժո-
ղովուրդէն, եթէ ոչ անհնազանդու-
թիւն, անարգանք, նախատինք և աք-
սորսնք:

Արագիւրներէն ոմանց ալ այսպի-
սեաց ախոյեան և ջատագով կանգնիլը
բիշ զարմանալի չէ. մանաւանդ երբ նոյն
լրագիրը ուրիշ նուազ յանցաւոր եկե-

ղեցականներ կրնախառնել և կ'անարգէ, որով լրագրական պաշտօնէութեան մէջ իւր արժանիքն ալ չափել տուած կը լինի, սակայն աւելի աղէկ կը լինէր երբ ինքն լրագրական ասպարէզը թողուր և իւր գովածն ալ առաքելութեան պաշտօնը թողուր. այն ատեն գոնէ գայթակղութիւն չի տալով՝ գուցէ ազգին աւելի օգտակար կը լինէին:

Հարբ, պատուական Հարբ, մեզ յանձնուած գործոյն պարապինք հաւատարմութեամբ, գործենք շարունակ, տքնինք անդադար, որպէս զի թուութեամբ թէ մեր գործն ու պաշտօնը աղարտած ու արդիւնքէ և վարձքէ զրկուած չըլլանք և թէ չարին ծուղակը չի բռնուինք. քանզի անգործութիւնը աղբիւր է մեղաց և մոլութեան, թելադիր է չարութեան և անկարգութեան, վերջապէս ծնող է հիւանդութեանց և մահու:

Ենթործ պաշտօնեայն արդարութեամբ ապրելու յոյս չունի, Եստուծոյ վրայ հաւատք ալ չունի, քանզի նորա օրինաց հնազանդած չունի, իւր յոյսը բոլոր իւր անձին վրայ դրած է, այս պատճառաւ ԱԳԱՀ ալ կը լինի:

Գ.

ԱԳԱՀ ՈՒԹԻՒՆ

Ահ, ինչ դժբաղդ պատահութիւններ են որք սախաւս են զմեզ խօսիլ այնպիսի նիւթերու վերայ որոց յաւիտեան անձանթ մնալը երջանկութիւն էր. այնպիսի ստորագրելներ կամ աւուաններ են սոքա, որ մարդու վերայ խիստ անօրայել երեւոյթներ կը տպաւորեն, մանաւանդ եկեղեցւոյ պաշտօնէին վերայ: Հատ մը փնասակար քաղաններու միութենէն կազմուած

հրէշային գազան մի եթէ իրութիւն ունենար՝ ինչ այլանդակ տեսիլ և ինչ փնասակար յատկութիւն որ կրնար ունենալ, նոյնն ունի այսպիսի այլանդակ մոլութիւններով վարակեալ անձը. և ահաւասիկ գործուած և հրապարակաւ գովուած ամբարշտութիւնները կը հաստատեն այսպիսի հրէշներու գոյութիւնը: Եկեղեցւոյ պաշտօնեայն ըստ ամենայնի անարատ պէտք է լինի. այլ ափոսս, ահա կը տեսնեմք որ այսպիսի սոսկալի արատներով շաղկաւած ու տոգորուած են, եւ յաւալի է որ այս նուաստ ու յաճ անուններն իրապէս ստորագրուած են նոցա վերայ: Երբեմն փոքրիկ զգուշութիւններ կը լինին ընտրելի եկեղեցականին արտաքին մարմնաւոր արատներու մասին, այլ հոգեկանին, ոչ երբեք. բարոյական արատները՝ որ աւելի մեծ են և տգեղ, աչքի չեն զարներ, և ամենափոքր քրն ութութիւն մի, թեթեւ զգուշութիւն մի անգամ չեն լինիր նոցա համար. ուստի ուրիշ արատներէ և ախտերէ զատ ահա Եփեսոսիւն ըստուած չար ու խիստ փնասակար խտով վարակեալ կը հռչակուին եկեղեցականք, ոչ աստութիւն այլ բուն իրենց գործերով և ներկայ օրինակներով ապացուցուած:

Եգահութիւնը, որ առանց օգտակար գործածութեան ինչք ստանալու անյոգ բաղձանք ըսել է, խիստ տգեղ շարժառիթներ և անհամար չար հետեւութիւններ ունի: Եգահութեան կը շարժի մարդ կամ մահկանացու լինելը չը յիշելով. կամ նախախնամութեան վրայ հաւատք չունենալով կամ ծոյլ, անգործ և անպիտան լինելով, և կամ իւր ճամբիտ սիրոյ առարկայէն, Եստուծոյ հեռացած՝ նիւթին եւ ապականութեան յարելով:

Իսկ ագահութեան հետեւանքն ո՞վ կարէ թուել, Եգահութիւնն զմարդ

խարդախ , նենգամիտ եւ խաբէրայ
կ'առնէ , ագահ եղողը ստուծիւնը
ճշմարտութիւն կը համարի . գողու-
թիւնը իւր իրաւունքը կը սեպէ . զըր-
կանքն արդարութեան տեղ կը դնէ ,
երբեմն քծնող ու շողորորթ է . ուրիշ
անգամ յանդուգն , խրոխտ և կատաղի .
գործ մի ընելու կամ նոյն իսկ իւր
պարտքը կատարելու համար մեծամեծ
պահանջք և չափէ դուրս փոխարինու-
թիւն կուզէ . բազմիցս իւր պահանջած
վարձքն աւելորդովն հանգերձ ընդու-
նելով՝ պարտազանց կը գտնուի . և կը
պատճառէ թէ աշխարհ-իւնն յարգ ճանչ-
ցող չէ իսկ , արժանեաց կամեաք փոխարինու-
թիւն չէ իսկ . սակայն լի ու լի փոխարին-
նութիւնը գրողանը զետեղելէ վերջը
կամ կը մոռանայ և կամ քիչ կը հա-
մարի . վերջապէս իրաւունք , պարտք ,
արդարութիւն , ճշմարտութիւն ագա-
հին համար նշանակութիւն չունին . մի-
այն խաբէլու համար իբր պատրուակ
այն բառերը բերնով միայն կը գոր-
ծածէ : Ագահը յուզմունքն ու խռ-
վութիւնը կը սիրէ . շատ անգամ ինքն
իսկ կը սերմանէ զայն , ուրկէ կը յու-
սայ իւր ագահութեան ճարակ տուող
սրտուղ քաղել : Այսչափ և դեռ եւս
ասկէ շատ աւելի չարութեանց ծնող է
ագահութիւնը , ինչպէս և Առաքեալն
իսկ , մայր ամենայն չարութեանց և կոտորու-
թիւն կ'անուանէ զայն : Այս իրաւի
սիրոյճ կուտաշտութենէ զատ ինչ
կրնայ անուանիլ ագահութիւնը , բա-
նի որ ի տէր անձնական շահու վա-
ռեալ կը զոհէ ամեն բան , անսակիս
կրնէ բոլոր օրէնք , սրբութիւն , քաղց-
րութիւն , խաղաղութիւն եւ արդա-
րութիւն , և իւր մէկ վատ հաճոյիցը
կը զոհէ ամեն բան , կը զոհէ ընկերին
իրաւունքը և նոյն իսկ ընկերը :

Արդ՝ ո՞վ Հարբ , կուզեմ հարցնել
ձեզ խոնարհաբար թէ ո՞ր շարժառթիւ

կը կրէք դուք ագահութեան ախար ,
ինչ բանի համար աւելորդներու կը
ցանկայք և ինչք կը դիպէք . մի թէ
թշուառին օգնելու համար , սուտ էք ,
զայդ չէք ընել որ ձեր բուն պարտքն է .
հապա ինչ է պատճառը որ չէք յա-
գենար ժողովելով և չէք բաւականա-
նար ամբարներով . ձեր ապագային հա-
մար . — Այո , բայց չէք գիտեր որ ձեր
գանձարանը ժողովուրդն է , ինչո՞ւ այն-
պէս չէք վստահի որ ձեր բոլոր կենաց
ամեն վիճակին մէջ ալ ժողովուրդը
գուրգուրայ ձեր վրայ . հեթանոս թա-
գաւոր մը ձեզմէ աւելի լաւ չի խորհե-
ցաւ , երբ իւր գանձը ուր լինելը հար-
ցուած ատեն բարեկրամները ցոյց տը-
ւաւ : Այսարհի փոփոխական գէպքե-
րը ձեզ խրատ ընելու չափ ալ իմաւ
տառիւրութիւն չունիք , չէք տեսներ որ
այդ նիւթական ինչքերն միշտ տրա-
մադրուած նպատակներուն չեն ծա-
ռայեր , կամ կըտղաւին , կամ կը կտր-
ջին , կը գողցուին և կամ արկեղներու
մէջ անօգուտ կը բանտարկուին եւ
հուսկ ուրեմն ձեզմէ կը բաժնուին :

Վաք չէք յիշեր , որ մահկանացու
էք և օր մը պիտի թողուք այդ ամենը
այլոց ձեռքը , որովք շատ անգամ նո-
յա չարեաց ալ պատճառ պիտի լինիք
ձեր մահուանէն վերջն անգամ , քանզի
այլք անաշխատ տիրելով ձեր ընկոյ՝
կամ ծոյլ պիտի լինին և կամ զեղխ ու
շուայ :

Վաք՝ ննջեցելոց դադարին առջեւ
կեցած նուազատ ակնկալութեամբ նըն-
ջեցեալին անարժան գովեստներ հիւ-
սած ատեննի՞դ ալ չէք յիշեր որ օր մի
դուք ևս նորա պէս պիտի անշնչանայք
և ձեր հոգին արդար դատաւորի մը
առջեւ պատասխանատուութեան պիտի
ներկայանայ , և այն ատեն ձեր դիզածն
ու պատրաստածը ինչ պիտի լինի և ինչ
օգուտ պիտի ընէ ձեզ : Երբ Տէր Յի

սուս Վրիստոսի պատուէրը ձեր սրբախն չէ ազդած . «Վրիստէ քու ունեցածդ, ազքատաց տուր և իմ ետեւէս եկուր, եթէ երկու ունիս, մին աղքատին տուր » . միթէ ասոնք քեզ համար չեն, ինչու կը վախնաս, մի գուցէ կը կատկածիս որ անօթի կամ մերկ կը մնաս . ինչո՞ւ հոգի . ուրեմն քու ազահոսութիւնդ՝ Վախախնամութեան վերայ հաւատք չունենալէդ յառաջ կուգայ :

Սակայն այս եւս վճռաբար ըսելու կը վարանիմ, բանդի տեսնել ամեն բան որ իրենց սահմանին մէջ ընթանալով՝ Վախախնամութեան շնորհիւ կը վաշեւնան ամեն բան, ամեն վայրկեան նը կատել, զգալ, իմանալ եւ վայելել Վախախնամութեան պարգեւները, և նորա վերայ հաւատք չունենալ, անլուծանելի հակասութիւն մի կը լինի, ասով ինքնին ապացուցած պիտի լինիք ձեր ծայրայեղ տգիտութիւնը և կամ բնութեան օրէնքէն դուրս անգիտութիւնը :

Հեթանոս փիլիսոփայն տիեզերաց նախախնամական օրէնքը բնեւոր Մտածութիւնը կը տեսնէ և չի վարաներ նոյն իսկ զՄտածած նախախնամութիւն կոչելու . դուք, մարդ Մտածոյ, բրիստոնեայ, ատուածային գթութեան ու խնամոց մէջ ողորդած անոր չի հաւատարմիդ, զայն չի ճանչնալիդ անհասկանալի բան է՝ Վախախնամութեան պաշտօնեայներն էք, չէ որ նորա գթութիւնը և ողորմութիւնը քարոզելու փառքն ու պատիւն ունիք, չի հաւտացած բաներնիդ ինչպէս կը քարոզէք, և եթէ քարոզէք ալ ինչ արդիւնք պիտի ունենաք : Վայց միթէ դուք ձեր բոլոր կենաց մէջ չէք տառահած այնպիսի ստիպողական վայրկենի մը՝ ուր պորդապէս նշմարած լի-

նիք Վախախնամութեան մատը, — անկարելի է որ պատահած չը լինիք . բայց այնպիսի պարագայներու մէջ ձեզ եղած խնամքն ու օգնութիւնը գուցէ ձեր աշարջութեան և հանճարին արդիւնքն համարելով ուրացած էք նորա խնամքը եւ հաւատքնիդ պակտած է նորա վերայ : Վայց կ'աղաչեմ, գոնէ լսեցէք ձեր Վարդապետին, եթէ նորա ճշմարիտ աշակերտներն էք և եթէ կը հաւատայք անոր . — Յորժամ առաքելցի ղձեզ քարոզել միթէ կարօտացայք իմիք . — Վսեն ցնա ո՛չ . — Մեզ՝ ընդէն խորհիք ՚ի սիրտս ձեր, թէ հաց ոչ բարձաք : Սի հոգայք վասն վաղուեան վաղուն վասն իւր հոգացի, զի շատ է աւուրն չար իւր :

Մյուսպէս ահա քու վարդապետդ, ո՞վ ագահ պաշտօնեայ, քեզ չափաւորութիւն, բաւականասիրութիւն եւ աւելորդաց արհամարհութիւն սովորեցուց, դու այդ հեթանոսական մոլութիւնը ո՞ւրկէ սովորեցար . Յիսուս ըզքեզ գործելու կը կանչէ և անով քու կարեւոր պիտոյքդ ամեն անգ պատրաստ կը ցուցնէ . հաւատարիմ ու գործունեայ մշակին համար ոչ վարձք և ոչ պիտոյք կը պակսի, ուրեմն ագահ պաշտօնեայն ծուլութեան համար ագահութիւն կ'ընէ :

Մյուս, ագահը կը աքնի ինչք զի զել, որպէս զի անգործ, ծոյլ և դատարկ մնայ, ունայնութիւնը պաշտէ և մարմինը պարարէ, սակայն իւր բընութեան օրէնքով ինքը կը պատժուի, քանզի նախ իւր ագահութիւնն յագեցնելու համար ստիպուած է չարաչար տանջուել թէպէտ և ասօրինի, մոռք և մարմնով յուզուիլ և վատաւ կիլ թէ և անտի . երկրորդ՝ քանի ինչքն աւելնայ նոյնպէս մտաց հոգը, մարմնոյ վիշտը և հոգւոյ տագնապն ու վրդովմունքը այնչափ կ'աւելնայ .

միշտ իւր սրաշտած կուռքը մեծցնելու եւ իւր տանջանքը բաղձնադատկելու բաղձանքը տիրելով վրան մշտադարձար ծառայ մի կը լինի , վատ եւ կաշկանդեալ գիրի մի կը դառնայ անոր , սրբաւոր մտօք և կամօք կը յարի այն բանին , կը սիրէ և կը պաշտէ զայն՝ որ իւր թշնամին ու դահիճն է . և ահա այն ատեն ամեն բան կը մոռանայ , պարտք , պաշտօն , ժողովուրդ , կրօնք , օրէնք , վերջապէս Մտուած , որով և ամենայն նուիրական ու սուրբ բաներ , իւր մը տաց առջեւ բողբոն ալ ունայնութիւն կը դառնան , իւր սիրած ու պաշտած արծաթը միայն հաստատուն էութիւն կը համարի , անկէ դուրս ամեն բան նախապաշարումն է . բայց առ հարկի երեքեմն խաբէլու համար ինքն ալ աւնոնց հաւատալ և ընդունիլ կը կեղծէ . այս կեղծիքը երեքեմն ասոր անոր իրեն դաղափարակից կարծածներսն պարծանօք կը յայտնէ , ես ալ չեղի պէտք , այնպիսի բաները չեմ ընդունիր , և չեմ հաստատար կ'ըսէ . այսպիսիներէն մէկը գիտեմ , որ անգամ մի բարեբաղդաբար իրօք գիտնական և ճշմարիտ առտուածապաշտի մը կը հանդիպի , եւ կարծելով որ նա ալ իւր յիմարական գաղափարէն է , իւր դիմակը կը մերկանայ , կը յայտնէ անոր իւր ոգին և կը բանայ իւր սեւ սիրտը , բայց իւր անկկալութենէն դուրս արժանաւոր յանդիմանութիւն կը կրէ եւ խախտ ու խայտառակ կը լինի , բայց ամաչողը ո՞վ է : Վնաս այսպէս կ'ընէ այս անմիտը , թերեւս սին անկկալութեանց համար , որով կը յայտնէ թէ ինքն եւս ունայնամիտ և անպիտան մէկն է , լաւ գործեր ընելու անյարմար , շատախօս , ինքնագով և խաբեբայ է , որ և իբրեւզողութիւն և ատելի հրէշ մը բարոյակոն աշխարհէն արտաքսուած է :

Ինչ համար ագահ կ'ըսեն , Հայր ,

չէս արտակառիկ այս անունէն , դու ճշմարտութեան աշակերտ , դու մըշտապէս անխախտ Վին պաշտօնեայ , աւմօթ չէս համարիլ փոխել զիսոս միայն Մտուածոյքու չնչին բաղձանացդ դիւրեղմանելի առարկային հետ , և նուիրել աստուածավայել սէրը , պատիւը եւ ոգնութիւնը այնպիսի իրաց որք պատիր են և ապականացու : Վու ագահ ես , ուրեմն անիրաւ ու խաբեբայ ես , հետեւաբար անարժան ճրջմարտութեան պաշտօնեայ լինելու , պէտք է կամ դու ինքնին կամաւ հրաժարիս , կամ զքեզ արժանացնես , և կամ արդարութիւնը զքեզ պիտի խալտառակէ և հալածէ :

— Բայց ո՞վ լսաւ թէ ես ագահ եմ :

— Երազիրներն՝ երեքեմն , իսկ ժողովուրդն ամեն օր կ'աղաղակեն , կը գոչեն , կը բողբոքեն չէս լսեր , անարգութեան ցեխն ալ չես տեսներ , որոյ մէջ անձնովին թաղուած ես , բայց զարմանք չէ , քանզի այդպիսի ցանկութիւններն ու սէրը մարդս կոյր եւ խուլ կ'ընեն :

— Նոնք սուտ են , և տարապարտ տեղը զիս կանարգեն . ես գթած , մարդասէր ու բարեսիրտ մէկն եմ , իմ դուռն և ձեռքս բաց է որբոց և սղերեաց , սրանդուխտներն ինձմով միւթ թարուած են , ոչ երբէք առ իս դիւմոններէն մին ունայնաձեռն հանած եմ , թշուառը միշտ գորովագութ հայր մի գտած է յիս , դուն ալ կը զրոպարտես այդպիսի անարգար յանդիմանութիւններ ընելովդ . ագահը դիւղուած ինչք կուենայ , ուր է իմ աւելորդ ինչքս :

— Սեծախօս Հայր , ինքնագովութիւնդ ասպացոյց է նախ՝ որ սուտը դուն ես և արժանի տակաւին բիւր անարգանաց , երկրորդ՝ այդ բերնուց տալիս արքանայ խօսքերդ լոկ իրաւ

բու ետեւէ շարուած աննշան բառեր են քեզ համար և լոկ խաբէրու եւ թմրեցնելու միջոց . երբորդ՝ ես չեմ զրպարտեր Հայր, այլ խրատ կուտամ որ զգոյշ կենաս, հեռանաս մոլութիւններէ, բայց դու այնչափ ցնորած ու բանականութիւնդ կորուսած ես, որ խրատն ու յանդիմանութիւնը զրպարտութիւն կը սեպես և փոխանակ գործով ստերու ամեն ըսուածները և իրօք արդարանալու, անպատկառ համար ձախութեամբ անձիդ ներքոյններ կը հիւսես կամ հիւսել կուտաս . չորրորդ՝ և իբր անհերքելի ապացոյց ինչք չունենալդ յառաջ կը բերես, լաւ, կը խոստովանիմ, որ այդ չափ անյագաբար ժողովելէդ յետոյ պէտք է իր դիպումն ունենալ, ինչպէս քեզ նմաններուն շատերն ունին, և խնամով կը սփռնուին նեն բարկութեան աւուր մէջ իրենց դատասպարտութեանը համար, բայց դու բան չունիս և դարձեալ ագահ կը կոչուիս այնպէս չէ . ախիս, այդ մեծ զրկանք և անտանելի զրպարտութիւն է, բայց կեցիր, շուտով չի դաւ տենք, կ'երեւի թէ դուն ալ ուրիշ ակտով ակտացած ես, ուստի զքեզ ալ աղէկ մը նկարելու համար բարոյականին տուած սահմաններուն մէջ փոքրիկ փութիւնութիւն մը ընելով ագահութեան վրայ երկու աջք նայինք . Ագահութիւնը, իրաւ է, որ ինչք գիղել է՝ առանց օգտակար գործածութեան, բայց մի թէ այս, առանց օգտակար գործածութեան, խօքը պարանոյ տեղը դրուած է, ոչ . այլ զքեզ մատնանիշ խայտառակելու համար իմաստունը նախատեսած, կամ թէ ըսենք՝ փորձառու եղած և դրած է . Արդ ագահ մը կը ժողվէ և կը դիզէ, ագահ մ'ալ կը ժողովէ և կը վառնէ . մէկը կը ժողվէ անօգուտ սրահելու համար, միւսը անյագաբար կը ժողվէ անօգուտ վատնելու համար, և ահա դու այս

երկրորդ տեսակէն ես, որոյ ապացոյց կը ներկայացնեմ քեզ բու հաճոյիցդ, կամացդ եւ կրիցդ բոլոր թելադրութեանց անխափան կատարուիր, խընջեցնել ընել, տեսարաններ երթալ ծպտած, անօգուտ և անպիտան ծախսեր ընել, խռովութիւններ յարուցանել, մէկ կողմէն քաշել, գողնալ, կողոտել, և միւս կողմէն դատ վաւարելու համար կաշառներ և ընծաներ տալ, վերջապէս մոխել, ուր որ քու կամքդ կուզէ . հերթ է որ խելքդ փչէ բանի մի ծախք ընել, անօգուտ և վնասակար խի լինելն ալ ըսեն քեզ չես համոզուիր, կամացդ և անձնիշխանութեանդ դէմ բռնաբարութիւն կը համարիս, իսկ օգտակարին ոչ երբէք, զրկեալին չես օգներ, խնդրողին չես տար, կարօտը չես յագեցներ, իսկ դաւ միշտ չանի՛մ, ըսելով կ'առնուս . այս քու մոլութեանդ նոր անուն մի տալու համար կը վարանիմք, քանզի մի չէ, այլ բաղադրեալ է, ուստի առնելու համար ագահ և վատնելու համար շատ կ'ըսենք, և տակաւին մանրանք կարդ ամբողջ աւարտած չենք լինիր :

Աղէ ըսէ տեսնեմ, այսպիսի վարմունքով քովդ ստացուածք կրնայ մը նալ, և մի թէ չը լինելը ապացոյց մի է քու առատաձեռնութեանդ, քան լիցի . ամեն առաքինութիւն կամ մոլութիւն իրենց սահմանն ունին . նպատակ, գործ և արդիւնք, ահա ասանք կ'ապացուցանեն ամեն բան . անօգուտ է քու բերնովդ զքեզ գովեստիւ արդարացնելու ձգնիլդ, քանզի կեանքդ կ'ապացուցանէ որ մոխելու, վատնելու, ուտելու, խմելու, հագուելու և շքուելու համար շուտ ես, իսկ այդ կիրքերդ յագեցնելու համար ժողոված ատենդ ագահ ես, ագահութեան բոլոր չարագոյթ նշանները իբրեւ ոլորդալի միանգամայն և սոսկալի պալար

ներ երեւցնելով դէմքիդ և բոլոր մարմնայդ վերայ :

Այլ պաշտօնեայ , ըսէ տեսնեմք ի՞նչ կը նշանակէ հովուական պաշտօնիդ մէջ միշտ թերի գտնուիլ և շարունակ ժողովուրդն ամբաստանել իբր թէ չեն հոգար , ի՞նչ կը նշանակէ շարունակ ապրուստեդ դժգոհ լինելը , ժողովրդեան օգտին համար կատարել լէք մէկ գործոյդ , կամ առաջնորդութիւն ընելու և կամ մինչեւ անգամ դիւղի մը քահանայն իւր քահանայութիւնը կատարելու համար սակարկութիւններ ընել , փոխ առնուլ եւ չը վճարել , սարսք զանալ . մեծագումար սարսքեր ընել եւ ժողովրդեան վճարել տալ , ու դարձեալ ժողովուրդըն ամբաստանել , դարձեալ ինքզինք կարօտ ցոյց տալով գանգատիլ ժողովրդէն և արհամարհել զայն . կ'աղաչեմ , Հայր , ըսէ ինձ , այս ամենը ագահութիւն , ընչաքաղցութիւն , արծաթսիրութիւն , զոչարաղութի կամ անարդու ցած շահախնդրութիւն չէ ի՞նչ է : Ի՞նչ է նպատակդ , ո՞չ ապաքէն ապրիլ . ողորմելի մարդ , դու քեզ յանձնուած գործը հաւատարմութեամբ կատարէ , այն ատեն ոչ անօթի կը մնաս և ոչ ալ մերի . ամեն կողմէ խնամք և ձեռքն տուութիւն չեն սրկիր : Սակայն քու աչքդ աւելորդ ցանկութեամբ կը մարմնացի , անոր համար արդար վստահով և չափաւոր կեանքով չես կարող գոհ լինել , և այդպիսի սրտով բնաւ գոհ լինելիք չունիս : Պաշտօնեայդ Այլ կեղեցւոյ , հացի և չափաւոր զգեստեղատ ուրիշ ի՞նչ պէտք ունիս , և միթէ աւելորդ ունի հանդերձ ժողովուրդը հատուցած չէ , ինձ աղաչնորհ , դու ժողովուրդը կը քամահես , զայն հովուելու չես զնշանիր , կամ սակարկութիւն և չափազանց վարձք կ'առաջարկես և կը կարծես թէ գոհ պիտի լի

նիս , բայց մի խաբուիր քու աչքդ . հաստաղտի ծակ կարասն է , որչափ լեցուի , միշտ դատարի պիտի լինի , միշտ կ'արօտ , շարունակ դժգոհ , և այդ քու անյապարհ բաղձանքդ տալարուկ պիտի տանջուիս ամեն օր . այդ կեղեքիչ բաղձանքդ շարունակ պիտի կրծէ սիրտդ ու լեարդդ , պիտի դրաւէ հոգեկան կարողութիւններդ և ամեն բարեմասնութեանց անընդունակ պիտի ընէ ըզքեզ , որով ոչ երբէք կ'սրալ պիտի լինի խորհիլ պաշտօն , պարօք , ժողովուրդ , հոգի , եւ Աստուած . քանզի քու այն ագահութեան տենջդ կեղբոնացուցած է այս ամենը մէկ բանի վերայ . այսինքն հարստութեան , որ ունայնութեան մէկ սարգ գազափարն է , եւ զինքն ստացոյն ալ իրեն պէս կ'ունայնացնէ :

(Երբեք չի լինի :)

ԲԺԻՇԿ ՄԻՆԱՍ Տ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԵ ՄԱՐՏԻՉԵԱՆՑ ԱԳՈՒԼԻՍԵՑԻ

Այն Հայազգի ազնիւ երիտասարդը՝ որ թիֆլիզի Աերսիսեան դպրոցի մէջ իւր ուսմանն ականջ տալով մտածէր Ներքինի Այլհիւմեան Համալսարանը և կ'ուսանէր ուսումն բժշկութեան և վիրաբուժութեան , ուրախութեամբ սրտի կ'իմանաւ , որ ներկայ տարւոյս մէջ օրինաւոր հարցաքննութիւն տալով եւ () գոտոսի 24ին երեւելի բժշկաց առջեւ իւր գրած պաշարական խօսքը (զիսէրտասիոն) պաշտպանելով արժանացած է բժշկութեան վիսյագիրը ընդունելու : Հայազգի բժշկի Գիւլիսիանը (որոյ մի գերմաներէն տպագիր օրինակը ղըրկուած է մեզ) կը ծառէ () վարիտութի ,